

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 2164/1915.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din eparhia Aradului.

Înaltul Guvern al Statului ne încunoștințează spre știre și ulterioară dispunere, că pentru acoperirea și provederea diferitelor trebuințe încopciate cu războiul ce decurge acum de nouă luni, pune la cale un *nou împrumut* de războiu, ca astfel să deie cetățenilor prilej de a veni cu obolul lor în ajutorul iubitei noastre patrii, pentru apărarea și întărirea căreia, oștirile monarhiei luptă pe moarte și pe viață contra vrășmașului îndârjit.

Precum aflăm din scrisorile primite, acum se vor emite obligațiuni de stat de 6% ca și la împrumutul prim de războiu, și se vor mai emite și obligațiuni de stat numite „rentă” cu 5 $\frac{1}{2}$ %, ambele libere de dare.

Cursul papirelor de 6% a împrumutului al doilea de războiu va fi același ca și la împrumutul prim adecă de 98 la sută, iar acelor de 5 $\frac{1}{2}$ % va fi de 91 la sută.

Subscripția la acest al doilea împrumut de războiu și la renta pomenită, se va face între 13 și 26 maiu a. c. căl. nou, iar suma subscrisă se va plăti în patru rate egale de câte 25%.

Când vă aduc aceasta la cunoștință, vă aduc totodată la cunoștință spre știre și orientare și aceea, că Înaltul Guvern așteaptă, ca cetățenii să-și plaseze în aceste obligațiuni nainte de toate banii, ce le stau pe fundul lăzii fără camătă, și deosebit să subscrie atari obligațiuni din prețul vitelor, al carălor și al alimentelor vândute în cursul timpului cu prețuri nemai pomenit de mari, începând dela ou până la bou, iar din banii depuși la institutele de bani, conform ord. ministrului de finanțe, poate abzice deponentul numai 25% din suma ce cade sub moratoriu, deci celmult a patra parte din suma, pe care o subscrie la împrumut al doilea de războiu.

Specialele detaiuri referitoare la procedura subscrierii fiind cunoscute din circularul nostru Nr. 5988/914, mai adaugem numai atâta, că „Banca austro-ungară și cassa ung. reg. de împrumuturi pentru războiu”, acoardă împrumut până la 75% din valoarea nominală a obligațiunilor de stat pentru războiu, și încă cu camătăfavorabilă, numai de 5%.

Dupăce papirele au valoare mai mare decât ce se plătește pentru ele, — fiindcă pentru 98 coroane primește o obligațiune a împrumutului de războiu în valoare nominală de 100 cor. iar la obligațiunile de rentă cu 5 $\frac{1}{2}$ % după 91 cor. primește iarăși o obligațiune în valoare nominală de 100 cor. și în fine, dupăce Statul garantează pentru toate sumele investite în atari obligațiuni, este de înțeles, că aceasta investire este nu numai *sigură*, ci și *rentabilă* deci cu câștig altfel: că nimenea n'are să se teamă de primejduirea banilor plasați în atari obligațiuni, din contra să se știe acum și în viitoriu, că banii fieștecărui cetățean sunt mai siguri ca investire în acestea și alte asemenea obligațiuni de stat, decât ce siguranță le dă așezarea lor pe fundul lăzii ori îngroparea în pământ, cum se făcea mai de mult.

Având în vedere aceasta rentabilitate și garanță a banilor investiți în obligațiuni de stat, având în vedere că nu este cetățean care să nu dorească grabnica terminare a acestui războiu cu deplină biruință a armelor monarhiei noastre, având în vedere că împlinirea acestei dorințe după voința lui Dumnezeu, atârnă mult și dela aceea, că viteza noastră oaste să nu aibă altă grije, decât lupta cu bărbăția și însuflețirea de până acum; având în vedere că asemenea însuflețire numai așa o putem nădăjdui, dacă și oastea noastră va fi provăzută cu hrana zilnică, cu îmbrăcămintea potrivită și cu armatura trebuincioasă, precum sunt provăzute oștirile vrășmașilor noștri îndârjiți, urmează de sine, că este datorința noastră tuturor, dela vlădică până la opincă, să facem tot posibilul, că armata monarhiei noastre să iasă biruitoare spre binele, liniștea și bucuria noastră a tuturor cetățenilor ei.

Astfel stând lucrul, îndatorăm iubita noastră preoțime parohială, ca acest circular să-l cetească în sfânta biserică în cea mai apropiată duminică ori sărbătoare, explicând poporului credincios, că ajutorul ce-l dăm Statului în schimbul obligațiilor oferite, ni-l dăm tot nouă, și astfel ajutând Statul în purtarea luptei, ne ajutăm pe noi înșine, pentru că deodată cu promovarea intereselor Statului, promovăm și interesele noastre binepricepute.

Deci recomandăm iubitelui nostru cler și popor, particularilor ca și comunelor bisericești, să participe la subscrierea obligațiilor pomenite în măsură cât mai mare cu sumele disponibile, pentru că după cum am accentuat și mai sus, capiatul ce s'ar investi în atari obligațiuni, nu numai că este deplin asigurat, dar aduce și camătă bună, din care motiv și Consistoriul nostru a scris din banii fondurilor diecezane și va subscrie și acum o sumă mai însemnată.

Spre orientare mai adaugem, că cine vrea să cumpere atari hârtii de stat, să se anunțe la antistia comunală ori la oficiul de dare, la vr'o bancă, la postă ori la societatea de consum.

Arad, 25 aprilie (8 maiu) 1915.

Ioan J. Papp m. p.

Episcopul Aradului.

O propunere inoportună.

Inregistrăm o apariție din practica bisericească. Părintele C. Nazarie din România a propus:

„De-a se săvârși rugăciunile de dimineața și Utrenia în presara duminecilor și a sărbătorilor de peste an. În chipul acesta *preotul ar fi mai cruțat în vederea predicii*, cântărețul ar fi foarte mult ușurat în serviciu, când se știe, că atunci când ajunge la liturgie și când *lumea e în biserică*, bietul cântăreț *nu mai are putere să cânte*, ci scoate forțări mai mult de milă, decât de înălțare sufletească. Hvalitele (laudele) ar trebui prețutindeni cetite, troparele, icoasele, condacele și stihirile deasemeni».

Pare de necrezut, că Consistorul superior bisericesc a bisericei autocefale din regat ar fi aprobat aceasta propunere. O conferință protopopească din protopopiatul Seliștei s'a ocupat în teză cu aceasta chestiune, fără însă a aduce o hotărîre. Teza se discută mai departe în Telegraful român, pro și contra, cu netăgăduită bună intențiune. Cu aceleași bune intențiuni ne ocupăm și noi de aceasta chestiune.

Parohul Săliștei, părintele Ioan Popa, lansează în »Telegraful Român« »cugetări« asupra propunerii părintelui econom C. Nazarie. În raționamentele sale invoacă regretabilul fapt, că în

părțile acelea credincioșii nu cercetează utrenia decât infirmii cari și-au trăit traiul, și cari după domniasa ar putea tot așa bine merge și la vecernie. Aflăm apoi din spusele părintelui Ioan Popa și mai tristul fapt, că în unele locuri nici nu se servește vecernia. Cu un cuvânt neglijarea serviciilor deseara și dimineața. Prin recluderea serviciului de dimineața la vecernie s'ar ușura preotul în zilele de dumineci și sărbători și și-ar putea concentra toate puterile pentru predici, așa, ca să nu rămână nici un serviciu liturgic fără predică, zice părintele Popa. Importanța predicii o înalță mai presus de toate și el are și însuflețirea pentru predică și priceperea de a prezenta tabloul autorităților tradiției pentru vestirea cuvântului cu graiul viu.

Părintele Dr. Ioan Stanciu dinpotrivă este în contra înoiniei propusă de economul Nazarie. Dânsul raționează, că cine nu predică la serviciul lung nu predică nici la cel scurt, căci îi lipsește dragostea predicării cuvântului lui D-zeu. Apoi oamenii ocupați cu daraverile lor și așa vin la biserică numai la trasul al treilea al clopotelor adecă la sf. liturgie. Trecem dar pe — șterpelite — peste utrenie zice și părintele Dr. Stanciu. Serviciul preotului la utrenie nu e obositor. În parohiile mixte, gr.-catolicii ar exploata aceasta ca o stricare de lege. Cântările desvoaltă pietatea și religiozitatea ca și icoanele, ele sunt limba sentimentelor, până când cetirile mehanice nu sunt înțelese și rămân needificatoare. Predici scurte practice de 10—15 minute încap în cadrul liturgiei. Perfecționarea preoților în arta oratoriei să se facă în conferințele preoțești, prin cenzura celor mai destoinici.

Prea natural, că în cadrele unui articol nu se poate exhausta întreg aparatul de dovezi, ci se poate fixa numai punctul de vedere. Drept aceea noi vom discuta numai teza dacă se poate ori nu reclude utrenia, fără a ne dimitte la modalitatea împărțirii pieselor de lectură și cântare.

Serviciul divin public este un așezământ, nu poate dar să fie schimbat incidental. Sărbătoarea se începe cu vecernia și se termină cu liturgia, în ordinea timpului fixat de biserică. Actele serviciului divin sunt întocmite după acest timp fix. Anticipații și recluderi de rugăciuni legate de timp sunt contradicții în adiect. În liturgie se repețește în fiecare an bisericesc actul mântuirii, în utrenie tradițiile acelei mântuirii. Ambele împreună fac un întreg. Neglijarea vecerniei și a utreniei nupoate servi de motiv pentru astrucarea lor într'un timp socotit de neglijabil, pentru că e un salt în ordinea liturgică. În piesele de lectură și cântare bisericească este cuprinsă filozofia vieții religioase menită se determineze modul de gândire și simțire a credincioșilor spre a-i face accesibili pentru actul sacramental al

liturghiei și pentru viața religioasă morală. Aceasta înțelepciune dumnezească (Kohma) din care a evoluat în testamentul vechiu mărirea Israelului trebuie să domineze sufletele și la noi. De aici să pornească evoluția vieții sociale. Fără acest fond pozitiv în suflete se deplasează viața religioasă în filozofeme subiective în cari se perd sufletele. De aici numai un pas până la raționalism. Exemplu sunt protestanții, duși de curentele filozofice de pe terenul pozitiv al bisericii pe câmpii purei filozofii.

Papa Benedict al XI în enciclica sa dată cu ocaziunea urcării sale pe tronul pontifical în anul 1914, vorbind despre modernism zice: »care spirit — adică modernismul — după ce a intrat odată în inimă îl face să disprețuiască tradițiunile și să lăcomească la înoiri pe toate terenele vieții religioase, în modul de vorbire despre lucrurile de credință, în cultul divin, în instituțiunile bisericesti și chiar și deprinderile de pietate. Voim dar să rămână sfântă porunca: Să nu se facă nici o înoire de cumva în tradițiune nu se cuprinde; care lege trebuie respectată mai ales în ale credinței și după norma asta are să se acomodeze orice încercare de înoiri: Non novo sed noviter«. La noi tradițiunea are o îndoită importanță, căci ea e nefalsificat întrupată în sufletul poporului nostru.

Sub scurta stăpânire a papei Pius X s'a dat o organizare socială a catolicismului prin înființarea »societăților catolice« în cari sub conducerea preoțimei s'a renoit viața spirituală a bisericii făcându-se stăpână peste suflete și peste toate instituțiile vieții publice. De aici a isvorit uimitoarea întărire a bisericii romano-catolice în timpul din urmă. Vedem străbătută societatea catolică de spirit religios, care ne reamintește societatea evreiască de pe timpul profetismului și societatea creștină de pe timpul epocii de aur a bisericii creștine.

Cu mijloace noi, iar nu cu înoiri în ritual se poate aduce în concordanță evoluția progresului social cu biserica. Mijloace noi ar fi de pildă înființarea societăților ortodoxe pe toate liniile vieții sociale, recluderea utreniei ar fi o înoire ce ar naște periculoase nedumeriri în popor.

La noi de pildă liturgia este despărțită de câtră utrenie. Utrenia se ține la orele de dimineață, după care urmează o pauză câte de 1½—2 ore când se începe liturgia. La utrenie de regulă sunt mai mulți credincioși decât la liturgie. Ce ar fi aici dacă nu s'ar țineă utrenia? Nu ocupațiile casnice au determinat, că în unele locuri vin credincioșii la utrenie iar în altele locuri nu, căci doar la noi sunt mai mari gospodării decât în Ardeal, ci serviciul intern al bisericii. Unde s'a pus pond pe utrenie, s'a descoperit bogăția înțelepciunii dumnezești într'o

variantă atrăgătoare pentru suflet și sufletul vine să se adepă la apa vie.

O reviziune a tipicului la tot cazul se impune. Aceasta reviziune efectuată de sinodul episcopesc în conglăsuire cu practica universală a bisericii ortodoxe ar trebui să țină cont și de predici. Non nova sed noviter.

Incolo subscriem toate câte s'au zis despre importanța predicii. Ea e lumina care luminează și dă puterea productivă sufletului. Credinciosul pregătit sufletește prin cultul intern și extern are lipsă de o îndrumare în labirintul vieții ca să nu rătăcească, ci se afle calea mântuirii. R. C.

Patruzeci de ani de Arhierie.

Din prilejul împlinirii celor patruzeci de ani de Arhierie, Escelența Sa, Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* a primit dela consistorul eparhial din Caransebeș următoarea adresă de felicitare:

Escelența Voastră! Înaltpreasfințite Domnule Arhiepiscop și Mitropolit!

La 20 Aprilie a. c. se împlinesc patruzeci de ani, decând chemat din grația dumnezeiască la demnitatea Arhieriei a-Ți ocupat scaunul episcopiei Aradului, și de atunci cu toiagul arhipăstoresc în viguroasele-Vă mâni a-Ți păstorit turma credincioasă, concrezută păstoririi Escelenței Voastre, atât ca episcop al Aradului, cât și mai apoi, ca Arhiepiscop și Mitropolit, conducând cu rară dibăcie naia bisericii, ca un isteț cărmaci, spre ținta dorită, înfruntând toate valorile și greutățile ce s'au ridicat în urma împrejurărilor esterne vitrege și neprielnice.

Rari sunt bărbații, cărora le este dat dela Dumnezeu, ca să poată reprivi asupra unei activități bogate și rodnice îndelungate.

Escelența Voastră sunteți unul dintre acei fericiți bărbați.

În etate înaintată, dară încă vriguroasă, puteți cu deplină liniște sufletească reprivi asupra activității arhieresti de patru decenii, activitatea mănoasă, care își arată roadele sale.

De aceea, consistorul nostru eparhial, întrunit astăzi în ședință extraordinară, Vă fericește și felicită, acum când împliniți patru decenii de Arhierie, pentru darurile bogate, ce Dumnezeu în nemărginita-i bunătate le-a revărsat asupra Escelenței Voastre, și Vă dorește dela bunul Dumnezeu încă mulți ani, cu deplină sănătate fizică și spirituală, ca să conduceți biserica și pe mai departe cu ochi ageri, cu înțelepciunea și purdența, de care în mod abundent a-Ți dat dovadă.

Caransebeș din ședința consistorială extraordinară, ținută în 1 Aprilie 1915.

Dr. E. Miron Cristea m. p.
episcop.

Preasfinția Sa, Episcopul *Dr. E. Miron Cristea*, a trimis apoi Escelenței Sale și o adresă separată, de următorul cuprins:

Eminența Voastră! Inaltpreasfințite Domnule Arhiepiscop și Mitropolit!

La 20 Aprilie vechiu 1915 se împlinesc 40 de ani, decând glasul clerului și al poporului din eparhia soră a Aradului V'a înălțat pe tronul episcopesc al acelei eparhii, pe cara a-Ți cârmuit-o aproape un pătrar de veac, chemat apoi a ocupa tronul vechei noastre mitropolii și al marilor ei ierarhi.

Faptul acesta, pecăt de îmbucurător, pe atât și de rar în viața unui muritor, ne atinge atât de aproape și pe Noi, nu numai ca frate în Cristos, mai mic, ci și ca unul, care în calitate de secretar, și mai târziu asesor arhiepiscopesc, în nemijlocitate apropiere un deceniu am luat parte împreună cu alți prea iubiți și neuitați împreună lucrători la munca desfășurată sub conducerea înțeleaptă a Inaltpreasfinției Voastre, pentru progresul bisericii și al neamului.

Astfel cunoscând enormele greutăți, câte din multe părți le întimpină un Arhieriu român în misiunea sa, trebuie cu respect să Ne închinăm în fața activității rodnice, ce a-Ți desfășurat în ambele eparhii, cu ajutorul unor sfințici deosemenița zeloși, abili și pricepuți.

Și fiindcă cele ce s'au făcut în timpul păstoririi îndelungate și mănoase a Inaltpreasfinției Voastre, atât în eparhia Aradului, cât și în arhiepiscopia Ardealului, spre binele și progresul bisericii și al poporului de acolo, este totodată și spre binele mitropoliei întregi: ceea ce le a-Ți făcut lor, ne a-Ți făcut și nouă, celor din eparhia Caransebeșului, față de care în calitate de mitropolit a-Ți arătat și o deosebită purtare de grijă.

Dreptacea subsemnatul episcop al de Dumnezeu scutitei eparhii a Caransebeșului, aparținătoare jurisdicțiunii mitropolitane a Inaltpreasfinției Voastre, îmi țin de datorință, nu numai a vă felicita acum, în preajma acestei zile jubilare, atât în numele Nostru, cât și în al clerului și poporului din eparhia, care în urma împrejurărilor excepționale, create de starea de războiu mai ales în eparhia noastră în anul acesta, nu și-a putut trimite la terminul normal pe reprezentării sei la sinod eparhial, ci și a ne alătura cu drag la aceia, cari cu sentimente de mulțumită și recunoștință pentru ceea ce a-Ți făcut pretutindenea spre progresul sfintei noastre biserici dreptcredincioase naționale, Vă doresc dela D-zeu încă mulți ani cu bine și cu sănătate, ca să vă puteți bucura împreună cu toți fiii bisericii de roadele unei păstoriri pline de succese și noroc.

Intru mulți ani!

Rugându-ne pentru viitor pentru evlavioasa pomenire a Smereniei Noastre în rugăciunile Inaltpreasfinției Voastre, am remas.

Caransebeș, la 19 Aprilie 1915. Al Inaltpreasfinției Voastre în Cristos frate mai mic: *Dr. E. Miron Cristea* mp. episcop drept credincios român.

Escelența Sa, Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Meșianu*, a trimis la Caransebeș, Preasfințitului Episcop *Miron*, răspunsul următor:

Preasfințite Domnule Episcop, mie preaiubite frate în Domnul!

Mulțamesc cordial, atât Frăției Tale, cât și veneratului nostru consistor de acolo, pentru prețuitele felicitări adresate mie din incidentul împlinirii alor 40 de ani ai Arhieriei mele, rugându-vă a'mi păstra și mai încolo dragostea ce transpiră din acele felicitări, precum vi-o voi păstra și eu până voi mai fi în viață.

Când prea bunul Dumnezeu s'a îndurat a-mi lungi atât de mult firul vieții mele pământeste, eu am văzut în aceasta și impunerea unei mari și sfinte datorințe, de a lucra tot mai mult la întărirea sfintei sale biserici și la desvoltarea salutarelor ei așezeminte, în folosul poporului, pentru ca și prin aceasta să se preamărească sfânt numele lui.

Nu știu dacă și întrucât îmi voi fi împlinit acea mare datorință impusă mie, știu însă, că mai toți cei 40 de ani ai Arhieriei mele au fost ani de grele cercări pentru biserica noastră, cercări, cari mi-au îngreunat tare toate lucrurile mele. Dacă totuși pe lângă toate greutățile, tot voi fi produs careva rezultate modeste, precum și susținu și Frăția Ta și veneratul nostru consistor de acolo, și acelea am a le mulțami preabunului Dumnezeu, care m'a inspirat, apoi clerului și poporului nostru, cari m'au ajutat la realizarea aceloră.

Să sperăm însă, că preabunul Dumnezeu ne va binecuvânta cu timpuri mai bune, în cari se vor putea cultiva mai bine și modestele mele saduri, ca se aducă fructele dorite la vremea sa. Și până atunci însă, eu rog ferbinte pe același preabun Dumnezeu, să ne binecuvinte cu cât mai curândă restabilire a păcii mult dorite, se binecuvinte și salutarele stăruințe ale Frăției Tale și ale veneratului nostru consistor de acolo, se binecuvinte pe Frăția Ta și pe onorabili domni membri ai consistorului, cu mulți ani fericiți.

Sibiu, 19 Aprilie 1915.

Ioan Meșianu m. p.,
mitropolit.

Amintiri.

Instalarea de episcop în Arad.

— Săvârșită în 20 aprilie v. 1875. —

Astăzi, în 20 Aprilie vechiu, împlinesc patruzeci de ani de când Escelența Sa, Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru *Ioan Mețianu* a fost instalat cu solemnitate mare în scaunul episcopesc al diecezei Aradului. Vom serba și această zi însemnată în vieța Escelenței Sale, ca și ziua de 30 Martie v. în care a fost consacrat întru Arhieru aici în Sibiiu, numai prin reîmprospetarea momentelor mai însemnate, ivite înainte cu patruzeci de ani.

Episcopul *Ioan Mețianu* își făcuse în 3 Aprilie v. 1875 intrarea în Arad, descălecând la reședința episcopescă. Nu a avisat pe nime mai din vreme despre sosirea sa, ci numai cu o zi mai înainte a făcut dispoziții, ca la reședința să fie așteptat de cel ce-i stăteau mai aproape. A voit deci ca orice primire mai sgomotoasă să fie evitată, pentru a nu i se da cumva înțelesul pe care nu putea să-l aibă. Dar cu toate, că numai cu o zi mai înainte se știa, că noul Episcop sosește la reședința sa, vestea s'a lătit iute, în Arad și în comunele mari românești din apropiere, și astfel în 3 Aprilie v. pe la oarele 11 din zi întreaga inteligență română din Arad și jur și mulțime de popor se afla în gara din Arad, unde așteaptă sosirea și întâmpinarea noului conducător al diecezei gr.-ort române aradane.

La orele 11 și jumătate sosește trenul în gară și Episcopul *Ioan Mețianu* se coboară din tren între sgomotoasele aclamări ale Românilor, cari țineau ocupat întreg peronul dela gară. După aclamărilor Episcopul *Ioan Mețianu* e bineventat din partea învățatului *Dr. Paul Vasiciu*, în numele consistorului și a inteligenței române, iar din partea notarului comunal *Constantin Comloșan* în numele poporului. La ambele alocuțiuni Episcopul *Ioan Mețianu* a răspuns în cuvinte alese și afabile.

S'a pus apoi în mișcare un cortegiu frumos, pe drumul dela gară până la reședința episcopescă. Trăsura în care se afla Episcopul *Ioan Mețianu* era urmată de un șir lung de alte trăsuri, cari toate treceau printre șirele dese ale oamenilor din popor, înșiruiți pe strade, și de o parte și pe alta, toți cu capetele descoperite în fața noului Arhieru. La reședința episcopescă apoi inteligența și poporul a intrat în curtea spațioasă a reședinței, și o delegațiune în locuința Episcopului, pentru a-l asigura de nou pe acesta despre iubirea și spunerea fiască a credincioșilor săi. Acl *Ioan Rusu*, un venerabil și învățat preot și asesor consistorial fost profesor de pedagogie, a tâlmăcit Episcopului *Ioan Mețianu*, într'o vor-

bire frumoasă, dorințele și așteptările pe cari le leagă dieceza Aradului de noul său Episcop, iar răspunsul dat din partea Episcopului *Ioan Mețianu* a fost de așa, că toți au rămas pe deplin convinși, că n'au să se înșele în așteptările lor.

Actul instalării apoi în scaunul arhieresc s'a făcut în 20 Aprilie vechiu 1875 (era Dumineca Tomii), prin mandatarul mitropolitan *Ioan Hania* din Sibiiu, cu solemnitate mare și impunătoare. Iesemnătatea zilei, în care credincioșilor bisericii noastre li se revoacă în memorie momentul, când Mântuitorul lumii se înfățișează după Înviere învățăceilor săi, a fost mărită în Arad prin actul întronisării noului Episcop, căci s'a dat ocaziune credincioșilor noștri, aparținători diecezei gr.-ort române a Aradului, să se convingă, că *vie* este și biserica la care aparțin, grație marelui *Saguna*, care a adus'o la înviere, și că ea *vie* are să rămână pentru totdeauna, în așezămintele ei și prin așezămintele ei.

Ca Episcop *Ioan Mețianu* în 20 Aprilie v. 1875 a intrat întâi dată în biserca catedrală din Arad și întâi dată a dat binecuvntare arhierescă credincioșilor săi. Venise la Arad, pentru a fi de față la instalare, un public foarte numeros și ales, nu numai din întreaga dieceza a Aradului, ci și din arhidieceza transilvană. Au fost prezenți apoi la însemnatul act reprezentanții tuturor autorităților publice: comitat, primărie, miliție etc.

La oarele 9 dimineața clopotele catedralei încep să sune sonor și melancolic, iar publicul umple spațioasa și frumos decorata catedrală din Arad. La oarele 10 apoi Episcopul *Ioan Mețianu* pleacă dela reședință în trăsura închisă la catedrală, însoțit de mandatarul mitropolitan, proto-presbiterul *Ioan Hania* din Sibiiu. Poporul formează spalir și primește cu capul descoperit și cu aclamări pe cel ce-și face intrarea în casa Domnului, ca vrednic slujitor al Domnului și al casei sale.

La ușa catedralei e primit de clerul slujitor, îmbrăcat în sfințele ornate și e condus la scaunul arhieresc, unde, în apropiere, într'un fotoliu, ocupă loc mandatarul mitropolitan. Episcopul *Ioan Mețianu* e postat la treptele scaunului arhieresc. La momentul dat mandatarul mitropolitan, proto-presbiterul *Ioan Hania*, rostește vorbirea de întronisare, cetește actul preafinal de întărire și gramata mitropolitană, iar după aceasta, luându-l de mână, li invită pe Episcopul *Ioan Mețianu* să urce treptele și să ia în stăpânire tronul arhieresc, de care *vrednic este*. Mandatarul își conțiuună acum vorbire la adresa Episcopului, căruia îi dorește să guverneze dieceza Aradului în sensul jurământului depus în fața lui Dumnezeu și a bisericii, cu ocaziunea hirotonirii sale întru

Episcop, spre binele și fericirea bisericii și a neamului.

Rolul mandatarului mitropolitan fiind cu aceasta terminat, ia acum cuvântul Episcopul *Ioan Meșianu* și din scaunul arhieresc își rostește discursul de instalare. Tăcere adâncă era în catedrală, iar ochii tuturor atinși erau spre scaunul arhieresc, de unde cuvinte dulci și părintești, pline de dragostea evanghelică, se adresau, din partea arhipăstorului venerat, turmei sale cuvântătoare, fiilor săi sufletești. Vorbirea a făcut impresiune atât de adâncă asupra ascultătorilor, încât a fost des întreruptă, iar după terminare a fost acoperită cu furtunoase strigări de »să trăiască«.

Vorbirea Episcopului *Ioan Meșianu* a fost încheierea actului de instalare, după care s'a început sfânta liturgie, pontificând Episcopul *Ioan Meșianu* pentru primadată ca arhieru în catedrala din Arad, iar după terminarea liturgiei și după celebrarea chemării Duhului sfânt s'a deschis sinodul ordinar-eparhial arădan.

Vorbirea de instalare a Episcopului *Ioan Meșianu* a fost următoarea:

„In numele tatălui și al fiului și al sfântului duh!

Părinte sfinte, pe cari mi i-ai dat mie, păzește-i întru numele tău.
(Ioan XVIII, 11).

Astfel s'a rugat domnul nostru Isus Hristos părintelui său, lui Dumnezeu tatăl, când i-s'a încredințat mântuirea neamului omenesc. Dacă Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, a simțit trebuința unei rugăciuni atât de ferbinți, când așa s'a rugat pentru cei încredințați grijei sale; dacă el, care avea toată puterea în ceriu și pe pământ: „datu-mi-s'a toată puterea în ceriu și pe pământ“, (Mateiu, XXVIII, 18) s'a rugat așa: apoi cum va trebui eu să mă rog părintelui ceresc pentru cei încredințați mie, eu, care sunt conștiu de neajunsurile mele? În lipsa altor expresiuni mai potrivite, nu voi putea decât mai înainte de toate se cad înainte ta, și să te ador pe tine prevedința divină și voia dumnezească, „fără de care nimica nu s'a făcut ce s'a făcut, și fără de care nici un fir de păr nu cade de pe capul omului“. (Ioan I, 3). Tu ești, care ai mișcat inimile alegătorilor, ale arhierilor și ale domnitorului spre mine. Tu ești, care dela sinul maicei mele m'ai destinat spre slujba apostoliei acesteia. Ție dară mă plec cu adâncă cucernicie, ție mă închin și ție-ți mulțumesc pentru toate câte ai făcut mie. Pe tine te rog ziua și noaptea, să fii și în viitor scutul și ajutorul meu, căci ție mă încred pe mine însumi, și „pe cari i-ai dat mie, rugându-te să ne păzești pe toți în numele tău“.

Iubiților mei fi sufletești! După ce prin înaintarea bunului vostru părinte episcop *Miron Romanul* la demnitatea de arhiepiscop și mitropolit, scaunul episcopesc de aici venind vacant, reprezentanții clerului și ai poporului acestei dieceze, întruniți în sinodul electoral dela 2/14 februarie a. c. și-au concentrat votul lor în mine, alegându-mă de arhipăstorul vostru, deși eu n'am cercat această demnitate, ba încă adeseori m'am rugat Domnului în ascunsul inimei mele „de este cu putință să treacă, dela mine sarcina aceasta“ grea și plină de responsabilitate, și după ce eu văzând că dorința clerului și a poporului a întimpinat și bună-

voința preasfințitului sinod arhieresc și grația Maiestății Sale, preabunului nostru împărat și rege Francisc Iosif I, așa dară, toate aceste momente le-am considerat de o dispozițiune tainică a preatînțeleptei prevedințe divine.

Și întru adevăr, cel-ce știe cât de departe am stat eu de această dieceză, într'un post modest, tocmai la cealaltă margine a provinciei noastre mitropolitane; cel-ce știe cât de puțin am fost eu cunoscut acestei dieceze și cât de retras am fost față de reprezentanții clerului și ai poporului, nu va vedea în alegerea și înărirea mea de episcop al Aradului decât o lucrare tainică a necuprinsei prevedințe divine! Și dacă așa este, oare puteam eu să nu mă plec și să nu mă cuceresc înaintea atărei dispozițiuni divine? Puteam eu să mă opun, fără a păcătu greu înaintea Domnului și fără a trage asupra mea osânda acelei sentințe evanghelice, care zice: „cel-ce iubește pe tata, sau pe mama, sau pe fii, sau casa, sau averea, mai mult decât pe mine, nu este vrednic de mine, și celce nu-și ia crucea sa să vină după mine, nu este vrednic de mine“. (Ioan X. 41). Nu puteam! Și pentru aceea, din supunere și iubire către Dumnezeu și din iubire către clerul și poporul meu, am primit asupra mea sarcina cea grea arhierescă, și așa din darul lui Dumnezeu astăzi am fericirea a sta primadată în fața voastră, iubiților mei fi sufletești, ca arhieruul vostru.

Când dară pentru primadată stau în fața voastră, iubiților reprezentanți ai diecezei mele, veți fi cu nedumerire, ce se auziți dela mine acuma la prima noastră convenire aici în casa lui Dumnezeu. Știu, că veți voi să-mi spuneți dorintele și așteptările, trebuințele și lipsele, apoi năcazurile și suferințele diecezanilor mei și să-mi cereți sprijinul meu la delăturarea acelora.

„Dar eu nu sunt nemernic în Ierusalim“. Știu și cunosc lipsele și năcazurile clerului și poporului diecezei mele și cunosc și așteptările ce au legat și leagă clerul și poporul meu de persoana mea. Și mărturisesc, că atunci, când cuget la greutatea împreună cu împlinirea atâtor dorințe și așteptări juste, îngrijiri și cugetări serioase cuprind sufletul meu și mă întreb însumi pe mine ziua și noaptea, oare fi-voiu în stare: „a merge la Faraon“, ca și oarecând marele Moise, și a „cere eliberarea clerului și poporului meu din robia Egiptului?“ Adecă, fi-voiu în stare a scoate pe poporul meu din robia năcazurilor ce-l apasă astăzi, mai ales în urma rămănerii lui îndărăpt în cultură? Mă întreb însumi pe mine, oare fi-voiu în stare „a duce poporul meu în pământul făgăduinței“, adecă: a-l face să nu decadă sub greutatea năcazurilor zilei?

Între aceste cugetări serioase o speranță fericitoare alină sufletul meu și încălzește inima mea, spunându-mi, că au mai fost timpuri grele și în zilele părinților noștri, și cu toate acestea ei n'au desperat și nu s'au periclitat, pentucă au avut un inger păzitoriu, care i-a însoțit în toate suferințele lor, ferindu-i pe rele, și acela este: *religiunea străbună*, *religiunea noastră dreptmăritoare*.

A paște turma pe locurile cele bune și sănătoase și a o feri de pășunea unde cresc plantele veninoase și periculoase este prima datorință a păstorului celui bun „care trebuie să-și pună sufletul său pentru oile sale“ (Ioan X, 11). Și care este altă pășune mai bună, mai folositoare și mai priincioasă pentru turma mea cuvântătoare, decât câmpurile cele mănoase, frumoase și folositoare ale religiunii străbune? Religia este începutul și sfârșitul nostru, religiunea este singura, care dă omului fericirea aici, și dincolo de mormânt. Religia este fără de care nu e nici o fericire în lume.

Mai înainte de ce v'ași aduce alte dovezi, vă rog priviți în lumea largă și ispitiți, apoi spuneți, văzutu-s'a cândva vre-un om, vre-o familie, sau vre-o societate fericită, care n'are religie? Nu, pentru că nu se poate. Cine nu are moralitate, nu are liniștea și odihna conștiinței, iar cel ce nu le are acestea, nu poate fi fericit, măcar de ar avea toate bunătățile pământului. Religionea susține pe indivizi, susține pe familii și societăți, religionea liniștește conștiința, nobilitează inima, cultivă sufletul și dă dulceață tuturor bunurilor lumești. Ea este cel mai fidel amic al nostru pe pământ, ea ne însoțește și în mormânt, ea este care ne ajută cu răspuns bun la infricoșatul județ al lui Dumnezeu.

Cine dară nu va îmbrățișa, cine nu va iubi această moștenire sfântă?

Oricine, care cunoaște numai în parte trecutul nostru, va ști și aceea, câte și ce fel de timpuri furtunoase au trecut peste țara întreagă, și prin urmare și peste străbunii nostri în timpurile mai vechi. Numeroasele invaziuni și războaiele religioase amenințau existența tuturor popoarelor de pe acele timpuri. Cele mai multe din ele s'au vă periclitat, astfel, încât astăzi numai istoria mai conservă pomenirea lor. Dacă cu toate acelea greutăți străbunii nostri nu s'au periclitat, cauza este, că au avut scut puternic în religionea lor, acum a noastră, religione dreptmăritoare, căci ea a fost, care a ferit pe străbunii nostri de perire, i-a întărit, ca să poată rezista atâtor ispite grele, — ea fu deci scutul străbunilor nostri în trecut, ea va fi și scutul nostru în viitor!

Ce v'ași putea vorbi mai cu plăcere și mai cu folos astăzi, la introducerea mea în scaunul arhieresc, decât de acel tezaur străbun, pe care ni l-au lăsat părinții nostri ca înțep pământ al zilelor vieții noastre? Ce v'ași putea recomanda mai ferbinte, decât acea religione străbună? De v'ași putea da toate bunătățile lumești, încă nu v'ași face vre-un bine, căci toate acestea sunt trecătoare; dar dacă voi semăna în inimile voastre sămânța religiei străbune, v'am dat comora nestrucătoasă, pe care nici moliile, nici rugina nu o rod, nici furii nu o fură.

Religionea străbună este dară aceea ce eu vă recomand din tot sufletul meu religionea după adevăratul spirit al ei. Religionea după spiritul întemeietorului este lumina sau cultura minții și a inimei; pentru aceea, când acel întemeietor a voit să lătească religionea sa între neamuri, a trimis pe cei doisprezece învățaței ai săi, zicându-le: „mergând învățați toate neamurile botezându-le“ (Mateiu, XXVIII, 19). Adecă mai întâiu și mai presus de toate le impuse lor lățirea luminei, a învățaturii, sau cultura morală și religioasă.

Încă atunci, când a creat Dumnezeu pe om și l-a pus domn peste toate făpturile lumii „ca pe un împărat făpturii, făcându-l numai cu ceva mai micșorat decât îngerii“, i-a desemnat și un scop înalt și sublim, adecă *perfectiunea*, și prin aceasta ajungerea fericirii aici și dincolo de mormânt. „Fiți desăvârșiți, precum și tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este“. (Mat. V. 48). Iar ca povățuitoare către acel scop sublim a dat Dumnezeu omului religionea creștină, întemeiată prin unul născut fiul său, domnul nostru Isus Hristos. Așa dară, cine voește să ajungă fericirea și aici și dincolo de mormânt, trebuie să voiască perfecționarea, iar cine voește perfecționarea, trebuie să voiască religionea, după adevăratul ei înțeles: adecă *cultura morală-religioasă*. Cultura aceasta morală-religioasă este deci baza perfecțiunii, iar din perfecțiune vine fericirea, aici și dincolo de mormânt.

Dacă ar da cineva unui individ, sau unei familii, ori unei societăți, cele mai alese bunuri lumești, demnități, averi, posesiuni, și dacă nu-i va da și cultura morală-religioasă curând se perd orice bunătăți lumești. Avut-au bătrânii nostri destule bunătăți lumești, avut-au posesiuni și proprietăți, și în mâinile lor erau odată cele mai frumoase diregătorii, dar toate acestea au trecut dela dânsii, îndată ce ei părăsiră învățătura și negleseră cultura religioasă.

Să dăm indivizilor și familiilor noastre cultură morală-religioasă și le-am dat puțința de a-și câștiga vază, onoare, respect, avere și loc demn în societatea omenească. De unde se învederează, că singură cultura religioasă este baza fericirii omului, pentru aceea a și pus-o întemeietorul religiei creștine de cea dintâiu și mai cardinală chemare a bisericii. Biserica creștină este deci chemată a da omului cultură morală-religioasă, și prin aceasta a-l apropiă de perfecțiune, de fericirea cea adevărată.

Numai biserica lui Hristos poate să conducă pe om la adevărata cultură morală-religioasă, numai biserica lui Hristos arată omului calea cea dreaptă și sigură, care duce la vieață. De aceea, Domnul voinde, ca toți oamenii să cunoască aceasta cale, a pus de datorință apostolilor săi și următorilor lor să învețe popoarele. Noi toți, iubiți conlucrători în viaa Domnului și următori ai lui, am luat asupra noastră datorința și sarcina aceasta, de aceea să nu uităm nici când de a învăța. Noi, clerul și poporul suntem „biserica lui Dumnezeu cea vie, căci Duhul lui Dumnezeu locuește întru noi, pentru aceea de va strică cineva casa lui Dumnezeu, strică-l va pe acela Dumnezeu“. (Pavel către Corinteni, III, 16—17). Este mare datorința noastră de a lucra la zidirea și înfrumusețarea acestei case a lui Dumnezeu, dar este și grea; este frumoasă și sfântă, este sublimă și continuă. Frumos și sublim este a îngriji, ca aceste lăcașuri ale duhului sfânt să fie pure curate și luminate.

Veniți să ne întrebăm toți câți suntem lucrători în viaa Domnului, oare le facem noi toate acestea după demanțările Mântuitorului nostru Isus Hristos? Oare n'a slăbit credința? Oare lucrează evangelia ca odinioară? Oare poporul nostru devenit-a mai tare în credință și în caracterul său religios? Oare devenit-a el mai iubitor de cele sfinte, și mai tare legat de biserica sa, care singură îl poate salva? Oare preoțimea continuă cu tdoit zel la luminarea turmei cuvântătoare?

Cu durere trebuie să constătam, că timpurile din urmă tocmai aceasta datorință a bisericii noastre s'a negles mai peste tot. Sunt preoți, cari își implinesc aceasta datorința cu tot zelul, dar sunt iarăși alții, cari nu dau poporenilor învățătura necesară. Sunt poporeni, cari ascultă cu bucurie glasul păstorilor lor, dar sunt iarăși alții, cari nu voesc să asculte bucurosi acel glas părintesc. Sunt bărbați culți și inteligenți, cari apruțiesc foarte mult învățăturile bisericești, lucră asudând la desvoltarea lor, dar sunt iarăși alții, cari își arogă frumosul titlu de bărbați culți, însă nu apruțiesc învățăturile bisericii după ponderoasa lor valoare. Din cauze ca acestea biserica noastră după instituțiunile ei cele bune și salutare nu este atât de roditoare în fapte, după cum ar trebui să fie. Ea nu progresază cum am dori, iar noi ar trebui să nu uităm, că cine nu progresează astăzi, acela regresează și înlină spre cădere. Trăim în timpuri de muncă și de lucru, când oamenii și pe terenul religios și moral întreabă cât s'a lucrat? Ce s'a făcut? Cât s'a progresat? Ce foloase s'au câștigat? Iară vază și autoritatea unei

biserici se măsoară după roadele morale religioase ce le produce.

Să ne deșteptăm deci la lucru, până este încă timp, dar să ne socotim bine, cum să lucrăm, — cu pază ca fiii luminei, căci zilele grele sunt.

Intru adevăr, grele sunt timpurile în cari trăim pentru biserica noastră, căci credincioșii ei sunt expuși mai în toate zilele ispitelor din toate părțile, ispite prin cari se cercă credința, și prin aceasta caracterul lor religios. Intre acestea și alte asemenea împrejurări grele am primit eu sarcina arhierescă și ocup astăzi scaunul arhieresc. Iubiților! P! ocup din iubire cătră clerul și poporul meu, ca să am ocaziune fericită a conlucra în fruntea voastră și alătura cu voi la lățirea luminei și a moralei religioase în poporul nostru. Lumina prin învățătura cuvântului lui Dumnezeu și morala prin exemplul meu și al celor incredințați mie! Aceasta sunt căile, cari duc la scăparea noastră de asuprelile și de greutățile timpului. Intre aceste împrejurări încep eu deci astăzi activitatea mea, cu speranța în Dumnezeu și în voi toți ear mai ales în acele organe bisericesti, cari au specială chemare a conlucra cu mine împreună în viaa Domnului.

Și fiindcă preoțimea în linia primă este acel organ bisericesc ales de Domnul spre a lăți religiunea cea adevărată între popor, cătră voi imi întor glasul, iubiților preoți! „Voi sunteți lumina lumii și sarea pământului, așa să luminezeed ei lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe tatăl nostru cel din ceriuri“ (Mateiu, V. 13—16).

Voi sunteți chemați a fi cei mai deaproape amici ai poporului, dela naștere până la moarte. Voi sunteți, cari auziți durerile și suferințele lui, voi sunteți cari împărțiți cu el binele și răul. Deci aducându-vă aminte, că chemarea voastră este atât a sluji sfintele taine, cât și a învăța poporul, în școală și în biserică, afară de școală și afară de biserică, și la toate ocaziunile: aducându-vă aminte, că chemarea voastră este să fiți adevărați părinți ai poporului, și ca atari aveți sacra datorință a-i deștepta simțul la tot ce e bun, frumos, folositor și nobil; aducându-vă aminte, că precum aveți titlul de părinți față de popor, tot așa aveți și datorința a îngriji de creșterea lui cea bună, ca și de familiilor voastre; aducându-vă aminte, că un păstor numai atunci e văzut, respectat și folosit, când și turma lui e bine grijită și respectată; și în fine, aducându-vă aminte, că mai curând s'au mai târziu vom descinde cu toții în mormânt și după moarte vom avea să dăm seamă înaintea lui Dumnezeu și a posterității de toate faptele noastre, dar și până atunci, aducându-vă aminte pilda smochinului și a pomului neroditor, pe care l-a osindit domnul în foc, pentrucă n'a adus fructe: (Marcu XXI. 9) vă recomand și vă sfătuesc din tot sufletul meu, să lucrați ziua și noapte la susținerea și la întărirea, după spiritul ei, adevărată la luminarea lui și prin aceasta la fericirea lui bineînțeleasă. Dacă cei 12 apostoli ai lui Cristos au fost în stare a lumina lumea învățăturile lor față de toate pericolele ce-i amenințau, cum nu va putea face aceasta fiecare preot de astăzi în parohia sa, care-l susține și venerează, ca pe părintele său?

În linia a doua cătră voi imi întor glasul, iubiților învățători! Voi sunteți acel factor însemnat în organismul bisericii noastre, care e chemat a pune basă și fundament zidirei credincioșilor noștri. Voi sunteți chemați nu numai a crește creștini buni, dar

și cetățeni și patrioți buni, din tinerimea vouă incredințată. Lucrați deci din toate puterile și cu diligență la împlinirea chemării voastre celei frumoase, ca să meritați increderea acelora, cari vă susțin, și frumosul nume de *învățători*, și astfel să atrageți binecuvântările posterității asupra voastră.

Și cătră tine imi întor glasul, iubită inteligentă română, și aducându-ți aminte, că ești fiica poporului, născută și crescută din sinul și sudoarea lui, că ești ridicată pe umerii lui; aducându-ți aminte, că poporul credincios, și prin urmare biserica cea vie, este baza noastră a tuturor, și că cu cât baza aceasta va fi mai solidă, cu atât mai văzuți și mai respectați vom fi și noi, cari stăm deasupra; aducându-ți aminte, cum biserica te-a împărțit de cele mai frumoase drepturi, pe cari nu le au laicii altor biserici: vă sfătuesc, să puneți și voi toate silințele voastre la cultivarea și luminarea poporului, ori unde vi se ofere ocaziunea. Fiți exemplu bun poporului în toate lucrările voastre. Urmați și voi în religiozitate exemplul părinților voștri.

Ear după toate acestea, în fine cătră voi imi întor glasul meu, iubiților poporeni! Voi sunteți fundamentul edificiului bisericii noastre naționale, voi sunteți pentru cari eu mi-am sacrificat tigna și odihna mea. Voi sunteți pentru cari m'am lipsit de aceste puține plăceri ale vieții mele și pentru cari în tot cesul sunt gata a aduce toate sacrificiile posibile. Am venit, iubiților, la voi nu ca stapân, nu ca domn, ci ca părintele la fiii săi, ca fratele la frații săi, ca amicul la amicii săi. Am venit deci să impart cu voi binele și răul, am venit să aflu durerile și năcazurile voastre și să caut din toate puterile mele a le vindeca. Dar fiindcă numai un singur leac este care le poate vindeca și durerile cele mai grele, și adevărată *învățătura*, ascultați glasul meu cel părintesc și îmbrățișați învățătura și lumina din toate puterile voastre, ca pe cea mai mare bună-tatea lumească. Învățătura a făcut pe preoții voștri, pe domnii și diregătorii voștri, aceea ce sunt, și chiar și pe cei avuți tot învățătura i-a sprijinit în câștigul lor. Învățătura este, care pune pe om la cinste, în diregătorii, îl duce la avere, la fapte bune creștinești. Ea este, care apropie pe om de Dumnezeu și prin aceasta îl duce la fericire. Înțeleg învățătura morală și religioasă, adevărată *luminarea minții și cultura inimei*.

Ascultați glasul meu și adunați-vă în jurul bisericii noastre străbune, țineți legea strămoșilor voștri cu toată tăria și pietatea, și pentru ca să înțelegeți aceasta, ridicați școalele voastre, țineți învățători buni fiilor voștri, trimiteți-i regulat și cu toată plăcerea la școală, și aduceți toate sacrificiile posibile pentru bună creșterea lor, căci numai așa va fi binecuvântarea lui Dumnezeu în casele voastre, în familiile și în întreprinderile voastre.

Cinstiți toate legile, dar de închinat să vă închinați numai legii ce ați moștenit dela părinții voștri. Iubiți pe Dumnezeu mai presus de toate, și iubiți pe deaproapele voștri, fără deosebire de limbă și credință. Cultivați dragostea între voi și în toate relațiunile voastre, și cu oricine, cu care veți veni în contingere, în interesul vostru și în interesul comun al patriei:

Dar fiindcă toate lucrurile bune se fac numai cu ajutorul celui preainalt, veniți să ne închinăm și să cădem la Cristos Dumnezeul nostru, rugându-l pentru pacea noastră, pentru pacea lumii, pentru înălțatul nostru domnitor. împărat și rege Francisc Iosif I., și pentru bunărodirea pământului și pentru toate câte ne sunt nouă oamenilor de lipsă, de bine și de folos. Amin.